

Naturalism

Föreläsning 5

- Naturalismen (tolkad som en rent värde**semantisk** teori) är en form av *kognitivism*
- Som säger att värdesatser är påståenden om *empiriska fakta*
- Värdeomdömen kan (i princip) testas empiriskt och vara sanna eller falska på samma vis som t.ex. *vetenskapliga* påståenden

- Vi har redan diskuterat en naturalistisk teori, nämligen den *enkla subjektivismen* (aka "självbiografiska teorin")
- Den säger att termen "bra" (eller termen "rätt") *betyder det samma* som uttrycket "gillas av mig"
- Annorlunda uttryckt: satsen "x är bra" uttrycker *trosföreställningen* att x gillas av mig (dvs. talaren – den som uttrycker satsen)

- Anta att en person yttrar satsen "Man bör ge till välgörenhet"
- Om denna sats tolkas som ett *påstående om talarens egen attityd* - som den enkla subjektivismen föreslår - så är ju påståendet *sant* (så länge talaren är *uppriktig*)
- Då är det ett *faktum* att personen har denna attityd. Och detta är något vi kan *testa empiriskt* (t.ex. genom att fråga personen)

Bergström listar fler naturalistiska definitionsförslag:

- "Bra" betyder det samma som "gillas av majoriteten i mitt samhälle" (demokratiska teorin)
- Uttrycket "bättre än" betyder desamma som "tillgodoser fler intressen än"
- Uttrycket "orätt" betyder det samma som "leder till mindre lycka än något alternativ"
- Termen "orätt" betyder detsamma som "strider mot den historiska (eller biologiska) utvecklingen"

- (Man kan tänka sig flera andra mer komplexa naturalistiska teorier)
- Gemensamt för alla naturalistiska förslag är att de *reducerar värdeuttryck till uttryck som inte innehåller några värdestermer*
- Samt att man *i princip* kan testa värdeomdömen empiriskt; testa om en viss handling är rätt eller fel, etc.

- I det att den *reducerar* påståenden av en viss sort till påståenden av en annan sort kan naturalism i värdeteorin kanske jämföras med vissa andra filosofiska teorier

Ex.

- Materialister hävdar att psykologiska påståenden *egentligen* är (eller kan översättas till) påståenden om fysik och kemi

- Till naturalistiska teorier brukar man också räkna det Bergström kallar "supernaturalism" och Rachels kallar för "teorin om moralen som Guds påbud"

- Enligt denna teori är värderingar trosföreställningar om något gudomligt eller på annat sätt övernaturligt sakförhållande
- Uttrycket "moraliskt fel" betyder *det samma som* uttrycket "ogillas av Gud" (el. liknande)

- Notera: om värderingar förstås på detta "supernaturalistiska" vis så verkar de *inte* kunna *testas empiriskt*, inte ens i princip (?)

- Men detta är fortfarande en naturalistisk teori i *den meningen* att den reducerar värdeuttryck till uttryck *som inte innehåller några värdetermer*

- Att påstå att Gud ogillar eller förbjuder ngt är ju *inte i sig* att omfatta ngn värdering

- Teorin om moralen som Guds påbud drabbas av "Euthyfrons dilemma":

- Är (a) vissa handlingar fel därför att gudarna förbjuder dem eller (b) förbjuder gudarna dem därför att de är fel?
- Om vi säger *a* så gör vi guds påbud *godtyckliga*. Om vi säger *b* gör vi gud *överflödig*

Humes lag mot naturalism

- Att värderingar inte kan följa logiskt från *empiriska* fakta är en värdeteoretisk tes som ofta kallas för "Humes lag"
- Tanken bakom denna "lag" är att empiriska fakta och värderingar är *logiskt åtskiljda* och att därför inga normativa/värderande slutsatser kan härledas ur rena empiriska premisser

- Humes lag brukar ofta sammanfattas i slagordet: "man kan aldrig härleda ett bör från ett är". Men denna formulering är lite vilseledande då lagen normalt *inte* anses förbjuda följande härledning:

Premiss: Det är moraliskt fel att stjäla
Slutsats: Alltså, man bör inte stjäla

Men notera att både premissen *och* slutsatsen är *värdeomdömen!*

Premiss: Människor är naturligt disponerade att vilja hjälpa andra (empirisk tes)
Slutsats: Alltså, bör de hjälpa andra (värdeomdöme)

Premiss: Den biologiska funktionen av sex är reproduktion (empirisk tes)
Slutsats: Därför är det *fel* att ägna sig åt sex i andra syften (värdeomdöme)

Premiss: Folk svälter i Afrika (empirisk tes)
Slutsats: Således är det vår *plikt* att göra ngt åt det (värdeomdöme)

• Följande formulering av Humes lag är då bättre:

”Värdeomdömen kan inte följa logiskt från enbart empiriska premisser”

Jämför:

Premiss 1: Den biologiska funktionen av sex är reproduktion (empirisk tes)

Premiss 2: Man bör endast göra saker som är i enlighet med dess biologiska funktion (värdeomdöme)

Slutsats: Därför är det *fel* att ägna sig åt sex i andra syften (värdeomdöme)

• Men inte heller denna formulering är helt oproblematiserad eftersom det finns påståenden som *varken* är empiriska teser eller värdeomdömen:
 Ex. ”Gud existerar”

• Bergström sluter sig därför till att följande formulering av Humes lag är den bästa:

”För att ett värdeomdöme skall kunna följa logiskt från en uppsättning premisser så måste minst en av dessa premisser självt vara ett värdeomdöme”

Fundera!

Premiss: Det är varje människas plikt att tala sanning

Slutsats: Alla människor bör tala sanning

Premiss 1: Det förekommer mycket lidande i världen

Premiss 2: Om vi gör X så skulle lidandet minska

Slutsats: Det är vår moraliska skyldighet att göra X

Premiss 1: Om abort är fel så måste det stoppas

Premiss 2: Abort är fel

Slutsats: Alltså måste abort stoppas

Humes lag som argument mot naturalismen

- Humes lag säger att empiriska fakta och värderingar är *logiskt åtskiljda* och att därför inga normativa slutsatser kan följa av rena empiriska påståenden
- Men om naturalismen vore korrekt så skulle värdeomdömen inte vara något annat än empiriska faktapåståenden och de skulle därför också kunna följa logiskt från rena sådana påståenden

Med andra ord:

- Om värdeomdömen *består* i empiriska omdömen, som naturalister påstår, så skulle väl värdeomdömen kunna följa från sådana omdömen?
- Humes lag verkar därför svår att förena med naturalismen. Om vi köper Humes lag så måste vi nog förkasta naturalismen

- En naturalist skulle kunna svara: Men *visar* verkligen Humes lag att naturalismen är falsk (som Bergström antyder)?
- Ett problem med denna tanke är att det är svårt att se att det finns något *oberoende stöd* för Humes lag
- Humes lag verkar *förutsätta* att naturalismen är felaktig snarare än att *bevisa* att den är felaktig

Den öppna frågans argument

- Det går i korthet ut på att visa att en värdeterm (såsom "rätt", "fel", "bör", etc.) *inte kan ha samma mening* som någon icke-värdeterm eller uttryck
- Om detta stämmer så kan vi sluta oss till att *alla semantiska* former av naturalism är felaktiga!

För att förstå argumentet måste vi först skilja mellan två olika typer av frågor:

1. *Stängda frågor* är sådana att svaret framgår av själva meningen hos orden i frågan. Ex: "Är alla bröder manliga syskon?" är stängd för att "bror" och "manligt syskon" är *synonymer*
2. *Öppna frågor* är sådana att svaret *inte* framgår enbart av ordens mening

Fundera!

1. "Är alla bröder snälla?"
2. "Nils är ungtkarl, men är han ogift?"
3. "Nils är ungtkarl, men är han olycklig?"
4. "Denna figur har tre sidor, men är det en triangel?"
5. "Boris är en hund, men är han 'a dog?"
6. "Är aftonstjärnan aftonstjärnan?"
7. "Är aftonstjärnan morgonstjärnan?"
8. "Detta är vatten, men är det H₂O?"

- Anta att en naturalist föreslår att en värdeterm "V" har *samma mening* som en naturlig term "N"
- Ex: "bra" har samma mening som "orsakar njutning"
- Vi kan då fråga: "Är allt som är N också V?"
- Dvs. vi kan fråga "Är allt som orsakar njutning också bra?"

- Alla sådana frågor verkar *öppna*
- Men om V och N *hade haft samma mening* – som naturalisten hävdar – så hade frågan varit *stängd!*
- Dvs. om "bra" och "orsakar njutning" hade haft *samma mening* så hade frågan "Är allting som orsakar njutning också bra?" varit *stängd*
- Slutsats: V och N har inte samma mening

- Naturalistens svar: öppna frågans argument *övergeneraliserar*
- Argumentet gör anspråk på att visa att alla naturalistiska definitioner av moraliska termer är felaktiga
- Men man har ju inte applicerat den öppna frågans argument på alla tänkbara naturalistiska förslag på vad värdestermer kan tänkas betyda

- Men kanske biter detta svar naturalisten i svansen?
- Det är något suspekt med att naturalister inte kan enas om ett enda förslag på vad värdestermer betyder
- Naturalisten kunde i sin tur hävda att olika definitioner kan vara korrekta i olika kontexter och i varje kontext finns det *någon* korrekt naturalistisk definition

- Detta skulle i så fall kunna förklara varför den öppna frågans argument kan verka rimligt
- Eftersom värdestermers betydelse varierar från kontext till kontext, så har de inte samma mening som någon *bestämd* naturalistisk fras; därför *verkar* frågan öppen
- Men det hindrar inte att värdestermer i varje enskild kontext är synonyma med någon naturalistisk fras

- Annat svar: den öppna frågans argument visar att naturalismen som *semantisk teori* (teori om vad värdestermer *betyder*) är felaktig
- Men naturalismen skall istället förstås som en teori som säger att värdeegenskaper är identiska med *naturliga egenskaper* och värdefakta är identiska med *naturliga fakta*
- Argumentet biter inte på den senare

- Två termer kan *referera* till samma egenskap även om de inte har samma *mening*
- Termerna "vatten" och " H_2O " *refererar till samma sak* - vatten och H_2O är identiska. Men termen "vatten" har inte samma *mening* som termen " H_2O "
- Frågan "Är allt som är vatten verkligen H_2O ?" *verkar* också öppen, men det bevisar knappast att "vatten" och " H_2O " inte refererar till samma sak!

- På samma sätt kan det då vara med en värdesterm "V" och en naturlig term "N"— de kan också *referera till samma sak* även om de inte har samma mening
- Egenskapen att vara bra och egenskapen att orsaka njutning kan vara *identiska* även om termen "bra" och uttrycket "orsakar njutning" inte har *samma mening*

Ontologisk naturalism

- Öppna frågan biter bara på naturalism som en rent semantisk teori: En teori som enbart handlar om språkliga uttryck och deras betydelser
- Men man kan alltså förstå naturalismen istället som en ontologisk teori: En teori som säger att värdeegenskaper/fakta är identiska med naturliga egenskaper/fakta

- Grundtanken i *ontologisk* naturalism är att värdeegenskaper/fakta är i princip som vilka egenskaper/fakta som helst
- Det finns inga principiella skillnader mellan värdeegenskaper och andra typer av egenskaper i vår omgivning
- Man kan kalla dessa "vanliga" egenskaper för *naturliga* egenskaper

Vad är en naturlig egenskap?

- Ett första förslag: en egenskap är naturlig om den kan *observeras* med hjälp av våra fem sinnen
- Exempel: Jag kan nu se att tavlan är rektangulär
- Egenskapen rektanguläritet är alltså då en "naturlig" egenskap enligt detta förslag eftersom man kan observera den med hjälp av de fem sinnen

- Det skulle i sin tur innebära att man kan nå *kunskap* om att något har en viss värdeegenskap
- Vi skulle kunna veta att ngt är moraliskt rätt på samma sätt som vi kan veta att en tavla är rektangulär!
- Ett annat förslag på vad som menas med "naturlig" egenskap är en egenskap som har *kausal förmåga*

- Den definition av "naturlig egenskap" som Bergström till slut fastnar för är dock följande:

- En naturlig egenskap är en egenskap som går att *fullständigt beskriva utan att använda några värdetermer*

- Men han verkar ändå mena att naturliga egenskaper *typiskt* är sådana att de har kausal kraft och att de kan observeras med de fem sinnen